

Dveji tėvai – kurie yra „tikrieji tėvai“?

Vis klausiamo: „Ar vaikas gali susitaikyti su mintimi, kad jis turi dvi mamas?“ Tėvai vaidina antraeilį vaidmenį! Kas užduoda tokį klausimą, tas neatkreipia dėmesio į tai, kad vaikas jaučiasi priklausantis tik vienai mamai, socialinei mamai, kurią pamažu kaip mamą pažįsta. Ši vienintelė mama yra dabartis ir realybė. Biologinė anksti įvaikintų vaikų mama yra praeities kertinis akmuo, svarbi vaiko tapatybės dalis, bet jos ir tėvų-vaiko ryšio daugiau nebėra. Vaikai tai gali labai gerai suvokti.

Vaikai, kurie niekada negyveno su savo biologiniais tėvais, nelengvai nutraukia ryšius su juos įvaikinusiems tėvais. Jie žino, kam priklauso, t. y. savo socialiniams tėvams. Visi vaikai išugdo prisirišimą ir nepriklausomybę, kurie atsiranda bendrame socialiniame gyvenime, nesvarbu ar tai būtų biologinė, ar socialinė tėvystė. Anksti prisirišusiam įvaikintam vaikui, kuris jaučiasi saugiai, nešauna mintis savo realius tėvus iškeisti į nepažįstamus biologinius tėvus. Vis dėlto tėvų-vaikų santykiai kartais įvaikintųjų jaunystės metais paaštrėja, nes biologinė ir socialinė tėvystė nesutampa. Dėl to tėvai privalo atlikti paruošiamąjį darbą dar mažam vaikui esant.

„Gerą jis paveldėjo iš mūsų, blogą – iš savo biologinių tėvų“, pajuokavo vienas įtėvis. „Koks būtų mūsų biologinis vaikas? Ar mes turėtume tokias pačias problemas?“ O įvaikinti vaikai klausia: „Koks būtų mano gyvenimas, jeigu aš būčiau pasilikęs su savo biologiniais tėvais arba atsitiktinai visai kita šeima mane būtų įvaikinusi?“ Visi įvaikinti vaikai daugiau ar mažiau intensyviai, atvirai arba slapčia gyvena su savo neįprasta socialine situacija: su faktu, kad jie gyvena šeimoje, prie kurios priklauso, taip pat, kad yra žmonės, kurie juos pradėjo, išnešiojo, pagimdė ir atidavė, su šiais žmonėmis jie daugiau neturi nieko bendro. Vaikai galvoja, kaip tie žmonės gyvena dabar.

Kiekvieną vakarą penkiametė Patricija ištikus mėnesius žaisdavo gimdymą. Ji atsiguldavo ant mamos pilvo, mama ją suvyniodavo į antklodę. Tada mergaitė išslysdavo iš jos ir sakydavo: „Dabar tu mane pagimdei. Aš atėjau iš tavo pilvo, tu labai džiaugeisi“.

Patricija vertina kaip trūkumą tai, kad ji nėra savo tėvų biologinis vaikas. Patricija jaučia, kad tėvai iš pradžių norėjo turėti biologinį vaiką. Ar gali ji su šiuo negimusiu kūdikiu konkuruoti? Ar galima šį karštą norą panaikinti? Koks būtų mylimų tėvų biologinis vaikas? Ar ji mažiau vertinga? Galbūt Patricija yra antrarūšis vaikas? Tokius baugius klausimus užduoda sau daugelis įvaikintų vaikų. Žmonės, prie kurių vaikas yra prisirišęs ir myli juos, tuo pačiu nėra jo „tikrieji tėvai“.

Ką Patricija kiekvieną vakarą žaidė – tarsi mama ją pagimdė – yra daugelio tautų įvaikinimo ritualas, minimas jau graikų mitologijoje. Graikų istorikas Diodor Siculus I-ame amžiuje prieš Kristų rašė: „Sakoma, kad taip vyko vaiko priėmimas: Hera įlipo į savo guolį ir Herkulesą uždėjo ant savo pilvo, o po to jį paleido žemyn. Šis simbolinis gimdymo pavaizdavimas dar ir dabar yra įprastas kitose tautose.“ Pietro della Valle 1675 metais iš Persijos praneša, kad priimamas „asmuo, kurį norima kaip vaiką priimti, nuogas jos marškiniuose paslepiamas, priglaudžiamas prie jos kūno, o tada iš ten ištraukiamas tarsi jos biologinis vaikas, kaip išėjęs iš iščių“ (Huettenmoser 1991).

Įvaikintus vaikus lydi du gilūs praradimai: jų gyvenimui daro įtaką skausmas dėl to, kad jie nėra „tikri“ socialinių tėvų vaikai, ir skausmas būti atskirtam nuo biologinių tėvų. Šie du liūdni procesai veikia jų gyvenimą. Įvaikintieji privalo visada vėl ir vėl atstatinėti savo vidinę pusiausvyrą. Įvaikinę tėvai patys sau užduoda šiuos klausimus ir su savimi dirba tam, kad galėtų vaikui padėti.

Normalios ar specifinės įvaikinimo problemos?

„Nedriškite man daugiau ką nors sakyti. Jūs esate ne mano tikrieji tėvai.“ Beveik visi įvaikinti vaikai augdami tai pasako kada nors kasdieninio šeimyninio konflikto metu. Tokiu būdu įvaikinimo tema tarp tėvų ir vaikų tampa labai greitai vėl gyva. Iš „normalių“ problemų gali išsivystyti daug sudėtingesnės, grėsmingesnės situacijos.

Kokios problemos sąlygojamos tolesnio vystymosi ar šeimos, o kokios yra specifinės su įvaikinimu susijusios problemos? Visos įvaikinusios šeimos žino, kad daugelis konfliktų yra tokie patys kaip ir visose šeimose. Bet įvaikinimo fone jie pamažu pradeda kitaip vertinti situaciją. Įvairių fazių ir augimo rūpesčiai, kilimas į viršų ir kritimas žemyn, specifiniai konfliktai visada giliai paveikia. Tai yra nelengva.

Prisiminkime, kai mes pykdavomės su savo tėvais. Juk tuomet negalvodavome, kad mus mažus galbūt apkeitė ar įvaikino ir tėvai apie tai nieko nežinojo? O įvaikintiems vaikams tokie klausimai ir abejonės yra realybė. Ir tėvai, ir vaikai tai žino!

Patys tėvai atsargiai ir rūpestingai vaikui paaiškina, kad jo biologiniai tėvai žengė gerą ir atsakingą žingsnį, patikėdami savo mažylį naujiems tėvams. Daugelis įvaikintų vaikų jaučiasi nepilnaverčiai, save apibūdina kaip atiduotus, paliktus vaikus. „Kodėl manęs jiems nereikėjo?“ – dažnai užduodamas įvaikintųjų klausimas. Daugelis tokių vaikų turi pažeistą savo vertės pajautimą.

Darbas su suaugusiais žmonėmis (savitarpio pagalbos grupės), kurie buvo įvaikinti, parodė, kaip sunku daugeliui įvaikintųjų, dažnai tai tęsiasi net visą gyvenimą, išmokti gyventi su realybe, nuo pirmųjų savo gyvenimo metų būti atskirtam. Būdami vaikais ir jaunuoliais jie nuolat gyveno dvigubą gyvenimą, slapčia ilgėjosi biologinės mamos, kurdavo įvairias nuostabias fantastines istorijas apie savo biologinius tėvus. Šie asmenys buvo įvaikinti tuo metu, kai daug dažniau negu dabar augdami vaikai nieko nežinojo apie savo biologinius tėvus. Tai buvo tabu, niekas ta tema nekalbėjo.

Įvaikinusios ir norinčios įvaikinti šeimos, bendraudamos tarpusavyje, dalinasi patirtimi (savipagalbos grupės, sąjungos, kursai, savaitgalių grupės, kartu praleidžiamas laisvalaikis). Tokiu būdu joms geriau pavyksta įvaikinimo proceso ypatingumą nukreipti teigiama linkme ir išmokti gyventi kaip su savaimė suprantamu dalyku.

Įvaikintiems vaikams reikia tiesos

Jau daugelį metų įvaikinimo specialistai laikosi nuomonės, kad vaikai kaip įmanoma anksčiau turi sužinoti apie tai, kad jie yra įvaikinti. Tik su įvaikinimu nesusidūrę žmonės, kartais ir gydytojai ar psichoanalitikai atstovauja pozicijai, jog vaikas, nežinantis, kad jo tėvai nėra biologiniai tėvai, galėtų augti, patirdamas mažiau sunkumų. Kuo vėliau vaikas sužinos apie įvaikinimą, tuo geriau jis galės šią žinią išgyventi ir suvokti.

Tie, kurie galvoja vaikams pasakyti tiesą, mano, kad tikrovė pati savaimė yra bloga, socialinė tėvystė – nepilnavertė. Bet galvoti, kad vėliau bus tam tinkamesnis laikas, yra tik iliuzija. Taip mąstantys ignoruoja tai, kad paslaptis apsunkina vaikų-tėvų ryšius, vidinis jų tarpusavio santykis tampa negyvas, tėvus ir vaiką lydi melas. Geriausia vaiko apsauga – artimi jam žmonės pasitikėdami ir su meile iš karto pasako tiesą.

Kuo mažiau tėvai slėps tiesą, kuo atviriau jie priims realybę – jų vaikas turi kitus tėvus – tuo geriau įvaikinti žmonės išmoks gyventi su tuo, kad turi dvi šeimas. Žinoma, jie visada bus paženklininti savo dvigubos situacijos žyme. Kai kurie tai sunkiai pakelia. Kiti išmoksta gyventi ir būti patenkinti savo gyvenimu, įvaikinimu ir juos įvaikinusiai tėvais. Jie be jokių abejonių priima save, gerbia ir įsijungia į gyvenimą. Patarimas visiems įvaikintiems žmonėms: niekada daugiau neneigti įvykusio fakto – turėti dvejus tėvus.
